

Telovadno in boriteljsko imenoslovje.

Sestavil Ivan Z. Vesely, načelnik „Sokola“ ljubljanskega.
(Nadaljevanje iz šte. 24.)

S.

Säbel, sablja.	Schneidersitzwechsel, presed krojaški.
Säbelgefäss, sabljin roč.	Schneidersprung, skok krojaški.
Säbelgefecht, bor s sabljami.	Schneide, ostrina.
Säbelkorb, sabljin koš.	Schnellen, štrkniti.
Säbelkreuz, sabljin križ.	Schnellgang, hitrohoja.
Säbelscheide, sabljina nožnica.	Schnellgehen, hitro hoditi.
Salutiren, pozdraviti.	Schnelllauf, hitrotek.
Schafsprung, skok s pritegnjenimi rokami.	Schnelllaufen, hitro teči.
Schaft, kopjišče.	Schnelltritt, urni korak.
Schärfe, ostrina.	Schnur, prevoza.
Schärfen, brusiti.	Schocken, lučati.
Schaukel, gugalnica.	Schräg, poprečen.
Schauturnen, telovadba na ogled.	Schrägmarsch, poprečni pohod.
Scheeraufsitz, nased na vskriž.	Schraube, vrtelo.
Scheeraufsitzen, nasesti na vskriž.	Schraubenaufsitz, nased zaviti.
Scheere, škarje.	Schraubenaufsitzen, nasesti zavito.
Scheerriesensprung, veleskok na vskriž.	Schritt, korak.
Scheibe, tarča.	Schrittwechsel, menjava koraka.
Scheide, nožnica.	Schwimmschule, plavarnica.
Schenkel, stegno.	Schulter, ramica.
Schief, napošev.	Schulterblatt, pleče.
Schienbein, piščal.	Schulterdeckung, kritje plečno.
Schiessbogen, lok.	Schulterstehen, stoja na ramenu.
Schiessbuch, zapisnik strelni.	Schuss, strel.
Schiessen, streljati.	Schusswaffe, strelno orožje.
Schiessgeräthe, strelno orodje.	Schwebe, pomol.
Schiessgewehr, puška.	Schwebebaum, gred.
Schiessplatz, strelišče.	Schwebebaum, izpomaljajoča noga.
Schlagen, odbiti.	Schwebehang, vesa s pomolom.
Schlagen den Ball, žogo biti.	Schwebeholm, gredica.
Schlag, vdar.	Schwebekampf, borba na gredi.
Schlängellauf, tek kačji.	Schweben, moleti.
Schleudern, metati s pračo.	Schwebereck, majalni drog.
Schliessen, skleniti.	Schwebewechsel, menjava pomola.
Schluss, sklep.	Schwenken, zasukati.
Schneidersitz, seja krojaška.	Schwenkung, zasuk.
Schneidersitzen, sedeti po krojaško.	Schwerpunkt, težišče.

(Dalje prihodnjič.)

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor Koroški.

25. dne u. m. je bila zbornica nenavadno polna; videlo se je namreč, da „ustavoverci“ bodo svoja usta široko odprli in planili čez pismo (reskript), ki ga je cesar poslal českemu zboru. In res je prišel predlog dr. Luggina na vrsto, kateri hoče, naj politični odsek prevdara in potem zboru poroča o tem, kakošne nasledke utegne oni reskript cesarjev imeti na deželo koroško? Ves svoj predlog je dr. Luggin vpel na 3 puble podstave: 1) na Schmerlingovo februarско ustavo (ktero so ustavoverci sami prekucnili), 2) na to, da Čehi nimajo državnega prava (ktero sta po stoletnem obstanku pragmatična sankcija in oktoberska diploma priznala in potrdila), in da 3) gré zdaj za to, da bi se Nemci v Avstriji potlačili (če Nemeč ne more vseh družih narodov tlačiti, misli že, da je on

potlačen!) C. k. deželni predsednik baron Ceschi zanikuje zboru pravico, sklepati o tem. Vendar 33 ustavovercev na vrat na nos sprejme Lugginov predlog; nasproti so glasovali le Einspieler, Jäger, Pongrac in škof Wiery. Gosp. Einspieler je že pri začetku seje naznanil oporéko (protest) zoper ta predlog. Mnogo govornikov beseduje zoper to, da se E. protest bere; na zadnje se vendar dopusti branje. Einspieler dokazuje, da deželni zbor po ustavi še pravice nima pretresati reskript cesarjev do českega zbora, — da ces. reskript odločno pravi, da se po njem ne bode žalilo nobeno drugo deželno pravo itd. — Če tudi 4 glasovi ne poderó sklepa, vendar je Einspielerjev glas strašno zoper bil koroškimi ustavovercem.

Deželni zbor Gornje-avstrijski.

Kakor v Ljubljani 13, tako v Lincu 19 ustavovercev ne hodi v deželni zbor. Ko pa je kupčijska zbornica volila 3 nove poslance ustavoverce, pride 27. septembra vsa „ustavoverska procesija“ v zbor in zahteva, naj zbor vse, kar je že obravnal in sklenil brez njih, še enkrat obravnava in o vsem še enkrat sklepa. Deželni glavar vsled deželnega reda tega ne dopušča; dr. Wieser po vsi sili hoče govoriti, deželni glavar ustavi zborovanje, ustavoverci kričijo in razsajajo, galerija jim pomaga, naposled „procesija ustavoverska“ vendar odlazi in zborovanje 30 poslancev se nadaljuje. — Kakor srboriti otroci so današnji ustavoverci.

Deželni zbor Šlezki.

Ta deželni zbor šteje le 2 Čeha in 2 Poljaka, a ti so krepko protestovali zoper sklep ustavoverske večine, kateri je jud dr. Blitzfeld glavar in kateri je tudi cesarski reskript do českega zbora hud trn v peti. Šlezija šteje le 223.000 Nemcev, Slovanov (Čehov in Poljakov) pa 238.000 in vendar je tudi tukaj zvita Schmerlingova buča izduhtala volilni red tak, da Nemci lahko povsod do večine dospejo.

Deželni zbor Česki.

V odseku, ki je za državopravne zadeve sestavljen iz 30 poslancev, so bili 27. septembra vsi predlogi pododsekov, ki se tičejo adrese na cesarja, sprejeti. Kot poročevalci treh pododsekov so bili izbrani: grof Clam-Martinic, dr. Rieger in dr. Zeithamer. Na to adresu — se vé da ves svet čaka z največo radovednostjo.

Deželni zbor Zadarski.

Tudi v Zadru niso brez ustavovercev, ki se repenčijo nad cesarjevim reskriptom do Čehov. 29. dne u. m. je poslanec Filipi (zagrizen Talijan kakor Lapena, Alseani in še par družih) v imenu talijanske manjšine s protestom stopil zoper ta protest na noge; al predsednik zbornice ni pripustil, da bi se bilo o njem kaj govorilo. — Na to pa je poslanec Klaić v imenu večine zborove napovedal, da jej bode predlagal, naj pokloni adresu cesarju, v kateri zaupanje izreče spravoljubni politiki ministerski.

Deželni zbor Gališki.

Kakor deželni zbor Linški tako je tudi že deželni zbor Gališki izdelal adresu do cesarja. 2. oktobra je bila adresa sprejeta, v kateri veje federalistični duh; žalibog, da še zmirom razpor med Poljaki in Rusini ni poravnan; zato je 20 Rusinskih poslancev zapustilo zbornico o razpravi adresini.

Deželni zbor Goriški.

Naš deželni zbor nima že poldrugi teden nič sej. Odseki delajo in so že nekaj tvarine pripravili za občni zbor, pa poročevali niso svojih važnih poročil — na pr. o volitnem redu. — Lahi so vse popravne nasvete slovenske (pri volitnem redu) zavrgli. Sicer pa je že gotovo, da vsa postava pade, ker za obveljavo je 2 tretjin glasov treba, teh pa Lahi nikdar ne dobodo. Vendar pa hočejo Slovenci svoje manjšinino sporočilo temeljito izdelati.

Deželni zbor Poreški.

Kakor sem „Novicam“ že naznanil, so v našem zboru štirje Slovani: oče Isterskih Slavenov, prečastiti škof g. Dobrila, Franjo Marot in Anton Rubesa (Kastavca) in Ivan Grobiša, dekan iz Kerkavca. Od treh namestnih izborov sta bila izbora kanonika dr. Feretića in posestnika Bogovića potrjena; g. Zamarina pa so odvrkli, — zakaj? Menda zato, ker ni vreden naslednik lani v zboru umrlega dr. Madonizze. Madonizza je bil velik liberalec, svetniki so mu bili pravi „štifelpucerji“; sv. Ignacija Lojola je imenoval prismo, sv. Frančiška pa norca itd.; katoliški plovčan Zamarin bi ga tedaj ne mogel prav nasledovati. Odbor je našel Zamarinove izborna pisma vse v redu, a vendar izvan gori omenjenih Slovanov ni noben poslanec za-nj glasoval, in tako je padel. Nadjamo se pa, da bodo njegovi volilci značajni ter ga sopet volili. On je pošten Talijan. Gosp. Bogović in Feretić nista prišla v zbor, menda zato ne, ker so ju liberalci lani odvrkli kakor letos Zamarina. — Občine so skoro vse se s prošnjami oglasile, da hočejo avtonomijo; pa talijanska gospôda menda ne bode prošenj vslišala, češ, da so občine premajhne. Al jaz bi tem gospodom doslednost njihovih besedi pokazal in bi rekel: vsaj tudi zborček je predroben, treba ga je združiti z zborom bele Ljubljane, da bode Istra srečni del Slovenije v srečni Avstriji.

Deželni zbor Kranjski.

V 6. seji je deželni glavár priobčil pismo, po katerem c. k. deželni predsednik vabi zbor, naj kmali voli poslance v dunajski državni zbor; nekatere peticije so bile izročene šolskemu odseku. Potem se začne obravnavati postavne, po kateri naj bi se §. 28. črk. 8. naše občinske postave dodal pristavek, po katerem naj bi se omejilo izdavanje ženitvanjskih oglasnic in sicer tako-le:

„Pri dokazanem pomanjkanju potrebnih dohodkov ali pri dokazanem slabem obnašanju se sme odreči ženitvanjska oglasnica. Pritožba proti odločbi občinskega starešinstva gré na občinski odbor in dalje na deželni odbor.“

V imenu odborovem je deželni glavár dr. Razlag poročal o tej postavi in za ta čas je mesto predsednikovo prevzel deželnega glavarja namestnik Peter Kozler. Prvi poprime fajmošter Tavčar besedo, da pové, da cerkev ne stavi nikomur ovir zakona, ako ga ne zabranjujejo državne in druge postave. Iz cerkvenega stališča je tedaj on proti nasvetovani postavi; al iz narodno-gospodarskega ozira in gledé na to, da prav velike nadloge za soseske izhajajo iz tega, ako se sme vsak berač in vsak lenuh ženiti, mora on glasovati za to postavo, ki pametno omejuje prostost ženitvanjsko.

Za g. fajmoštrom Tavčarjem poprime dr. Bleiweis besedo in priporoča zboru, naj sprejme predloženo postavo, da se vsaj nekoliko zabranijo ženitve ljudem, ki nimajo od ničesa rodovine rediti in so nepoštenega obnašanja. Omenil je, da že leta 1864. je

deželni zbor sprevidel potrebo, da bi se županijam pravica dala, da v svoji soseski ne dadó takim ljudem privolitve v ženitev; al ko se je leta 1866. delala občinska postava, prezrl se je ta sklep. In tako morajo zdaj županije po črki 8. §. 28. ženitvanske oglasnice dajati vsacemu, kdor se pri njih oglasi, da se hoče ženiti. Dr. Bleiweis pripoveduje potem velike zadrege, v katerih je pretekla leta večkrat bil deželni odbor, ko so pred-nj prišle pritožbe ženinov, da jim župani nočejo oglasnic dati; pritožil se je enkrat celó slep berač, ki se je na vrat na nos hotel ženiti. Deželni odbor je sprevidel, da ima župan popolnoma prav, da se brani beraške družine v svojo sosesko, al po nesrečni postavi ne more se nikomur braniti ženitev. Deželni odbor v taki zadregi je skušal večkrat rešitev take pritožbe zavleči, mislé si, da ženinu preide muha ženitvanska. Al le malokterikrat se mu je posrečil dober namen njegov. Zato je živa potreba, da se nekoliko predrugači oni §. Oziri so trojni, ktere povdarja dr. Bleiweis v svojem govoru: eden je ta, da marsikter ženin in marsiktera nevesta bosta pozneje hvaležna, ako se jima je zabranila ženitev, — polna miza otrók pa prazna skleda delata velike nadloge. Take ženitve odvracati, zabranja beraštvo (proletarijat), in to je dolžnost vsacega človekoljuba. — Drugi ozir je ozir na soseske. Če imajo soseske dolžnost, svojim ubogim živež dajati, morajo tudi pravico imeti, zabraniti, da v njeno sosesko ne stopijo taki, ki jim še večja bremena nakladajo kakor jih imajo že zdaj; če avtonomija nima biti le prazen glas, se jim ne more pravica jemati, da ne dovolijo takim ljudem ženitve, o katerih se že gotovo vé, da jim pridejo na glavo. In poleg vsega tega mora se tudi skrbeti za pošteno življenje (moraliteto) kolikor je mogoče. Kako stoji z izrejo tacihi otrok? kako s stariši samimi tacihi otrok? Kedar kruha ni, nastopi beraštvo, iz beraštva tatvina, goljufije, samomori, umori žene in otrók, kakor to vidimo vsak dan po različnih deželah! Po vsem tem je priporočal zboru, naj sprejme postavo. —

C. k. deželni predsednik pl. Wurzbach potrjuje resnico tega, kar je dr. Bleiweis povedal od zadreg, v katerih je deželni odbor zarad ženitev bil, in da res vse soseske želijo, da bi se omejila prostost ženitev. Al deželni predsednik se boji, da se ne bode ta postava potrdila, ker nikjer v našem cesarstvu take postave ni, pa tudi ni gotovo, da se polajšajo bremena soseskam, ker namesti zakonskih otrok ne bode nič manj nezakonskih. Vendar je obljubil viši vladi priporočati, naj potrdi to postavo. — Konečno poprime še dr. Razlag besedo ter povdarja, da občni državljanjski zakonik pa tudi druge postavne določbe omejujejo preproste ženitve; tako, na priliko, se ne smejo ženiti maloletni vojaki, nekteri uradniki, pazniki v jetnišnicah itd. Tudi postavo ni pretrda, ker do dobrega dokazano mora biti, da je ženin preubožen in slabega vedenja. — Nasvetovana postava se po vsem tem enoglasno sprejme.

Dr. Jan. Bleiweis poroča potem o deželni gozdarski šoli v Šneperku. Deželni odbor je naprosil gosp. dr. Razlaga in odbornika družbe kmetijske g. Schollmayer-a, da sta šla k konečnim preskušnjam 31. avgusta v Šneperk. Poročilo njuno o tej šoli je tako častno za učitelje in učence, da more deželni zbor jako zadovoljen biti s to šolo, ki bode na veliko korist gozdarstvu kranjskemu. Deželni zbor je enoglasno sklenil zahvalo knezu Schönburgu za veliko-dušno ustanovitev te šole na njegovi grajščini.

Poslanec Murnik poroča potem v imenu finančnega odseka o proračunu bolnišnice, porodnišnice, najdenišnice in norišnice za leto 1872. — Predlogi so bili soglasno sprejeti.

Deželni zbor štajarski.

Kakor povsod „ustavoverci“, tako tudi nemški Štajarci so zatrobili v rog, da protestujejo zoper cesarjev reskript, Čehom poslani. Poročevalec Rehbauer je žugal ministerstvu celó s zatožbo in le obžaloval je, da te pravice deželni zbor zdaj še nima. Zoper ustavoversko resolucijo so trije Slovenci: dr. Dominkuš, Herman in dr. Srnec krepko povzdignili svoj glas in resno in šaljivo take resnice metali ustavovercem v obraz, da je mnogokrat, posebno pri govoru Hermanovem, vstajal tak hrup, da ga je deželni glavar dvakrat vstavil v govoru. Se vé, da je bila resolucija ustavoverska sprejeta — in to z 44 glasovi proti 16.

Dopisi.

Petrograd 16. (4.) avgusta. — η — (Konec.) Tako so se poznali le udje vsacega kroga med seboj, njegov poglavar je poznal tudi ude enega iz viših krogov, ud čegar je ravno bil. Sicer družbeniki drug za drugega niso vedeli. Nečajev je prinašal svoje ukaze, pod imenom ukazov zlaganega komiteta, v centralni krog, udje tega kroga pa so jih dajali naprej po svojih krogih. Sicer je stal Nečajev v zvezi z izseljencem Bakunjinim, in po njem z zapadnimi socijalisti. Vse dokumente tega društva, pisma, pečat z nadpisom: „Ruskij oddelj moždnarodne zveze“, kakor tudi kaso, je hranil ud centralnega kroga. Komitet, to je, Nečajev je tirjal po programi od udov brezuslovne pokorščine. V vsem svojem postopanju se je odlikoval ta človek posebno s svojo trdo voljo, z nekim posebnim neusmiljenim avtokratizmom; in ko bi bili zdanji pogoji taki, da bi bil Nečajev svoj cilj dosegel, govorila bi zgodovina o Ivanu Groznem kakor o angeljčku v primeru s tem „narodoljubivim demokratom“. Udu centralnega kroga, nekemu Ivanovu, se je nazadnje prečudno zdelo, da komitet navadno prav naglo, včasih v eni uri, in vsako, še tako krivično stvar, razreši po volji Nečajevega; zato se je on pritožil v svojem krogu, kakor tudi drznil, Nečajevega po komitetu vprašati. To je dalo Nečajevu povod, Ivanova k smrti obsoditi zavoljo nepokorščine in nevarnosti. Nečajev in ostali 4 udje tega kroga so izvabili Ivanova v samoto v nek podmolj blizu Moskve, ubili in vrgli v vodo. Ko je policija te homatije zasledila, bežal je Nečajev iz dežele, ostali so prišli pravici v roke. Štirje udje centralnega kroga so obsojeni zavoljo zavratnega ubijstva po 7 do 15 let, potem se bodo naselili v Sibiriji. Ude drugih krogov je tožil prokuror (državni pravdnik) zavoljo zagovora proti državi, obsojeni pa so le kot udeležniki tajnega društva, in sicer literat Tkačev, ki je programe in proklamacije pisal, v zapor nekaj čez leto; gospá Dementjeva, ktera jih je tiskala, na 6 mesecev, drugi na več ali manj tednov, nekaj jih je nekrivih spoznanjih, nekaj še pred sodbo.

Poslušalcev pri teh sodniških obravnavah, da je neki bilo vedno vse polno, in advokati-zagovorniki so se pokazali večidel prave Cicerone, posebno knez Urusov. G. Spasovič pa, sicer znamenit advokat, je igral v tem delu posebno rolo. Kakor govore drugih zaščitnikov, tako sem hotel tudi njegovega prečitati, pa prečitavši kolumno v Birževih Vedomostjah, mislil sem, to so fazmagorije, to mora biti drugi Spasovič, ne znani advokat, ter odložim list. Čez nekaj dni prinesejo „Sankt-Peterburgskija Vedomosti“ kritiko govorov poglavitnih zaščitnikov, in tu najdem, da vse drugo je sama sodrga, le advokat Spasovič je ruski Ciceron. Majaje z glavo in žalosten svojega slabega vkusa, vzamem Golos v roke. Ta list je prinesel pod črto humoresko, ki me

je zvedrila. Golosov listničar namreč pripoveduje, kako je neki ruski „zapadno-liberal“ planil v njegovo sobo ter vže na vratih zavpil: „Prekrasno! prekrasno! nebeško je govoril!“ — „Kdo?“ vpraša listničar. — „Ah, vi še ne veste? Spasovič!“ — „Ste čitali njegov govor?“ — „Nak, slišal sem pripovedovati, udiviteljno! recite, ni li udiviteljno govoril Spasovič!“ — „Se vé, se vé“, dé listničar, „pa so vendar taki, ki se drznejo tako-le pisati“ (vzame list ter čita liberalu): „Poljak ljubi narod, to je, svoj narod. Ta narod ima bogato preteklost, ktera hrani mnogo tacega, od česa (Poljaku) še sedaj srce bije. Le-tá preteklost se dviguje pred njegovimi očmi v purpuru in zlatu, v divnem veličji, in on se zamisli v to nacionalno preteklost ter si napaja svoje demokratične misli. Glej, tako se dela on revolucijonerja! Vse drugače je z ruskim mladenčem. Preteklost njegova je siromaška, zeló siromaška, naj govori slavjanofilstvo kar hoče, njegova zdajnost je suha, siromaška, gola, kot obširna step, po kateri je mogoče brodirati, pa ni kje vstanoviti se! Le-ta resolutnost ruske nature, o kateri toliko govoré, le-ta radikalizem, ki se nahaja v velikem številu ruskih delavnih moči, izvira ravno iz pomanjkanja preteklosti, iz polnega pomanjkanja kulture, iz tega, da ni na kaj opreti se. Le-ta radikalizem je najbolj debela, najbolj v oči — — „Dovolj! dovolj!“ zavpije liberal, „kakošen neotesanec je to napisal!“ — „Neotesanec je to pisal?“ vpraša začudeno listničar. „To je prekrasno, nebeško, udiviteljno rečeno.“ — „To je nesramnost, surovost, laž! recite“, se togotí liberal. — „Haha!“ se nasmeja listničar, „to je Spasovičev govor!“ — „Spasovičev, kaj, Spasovičev govor?“ zategnjeno praša liberal, popade list, pogleda glavo govora, pohlevno izusti: „Da, nu, se vé, Spasovič ima prav za prav — prav“, ter se pohuljeno odpravi. Se non e vero, e ben trovato — sem si mislil, ko sem v tej zadevi dalje naslednje doživel: Vsi veči neodvisni listi so obsodili govor liberalnega advokata in donašali proteste v podobi dopisov iz vse široke Rusije, posebno iz ruskih mest nekdanje Poljše, v katerih so se Spasoviču lepo zahvalili za purpur in zlato, povrnitve čegar si ne želje. Drugi so ga obdelovali zavoljo njegove modrosti, ki je našla ubijstvo Ivanova npravstveno opravičeno, dasiravno liberali sicer obsojevanje k smrti imenujejo barbarstvo. Nazadnje je bilo Sankt-Peterburgsko Vedomostnih modrijanov sram in ukazali so svojemu listničarju Neznakomcu, da naj najde v govorih kneza Urusova in tovarišev kak las dober, v govoru Spasoviča pa tudi kak las pomankljiv. Njihova volja se je zgodila; liberalnemu advokatu pa je kri zavrela, in šel je ter napisal Sankt-Peterburgskim Vedomostjam pismo, v katerem je razglasil, da z ljudmi, ki pišejo Sudebni Vestnik, Golos in take liste, se on ne spušča v razgovore; Neznakomcu pa mora opomniti, da je vže 1858. leta v (petrograškem) „Slovo“ povedal, da „on je zapadno-liberal“, „slavofili pa in Rusi so barbari brez zgodovine“. Fabula docet: Liberali in liberalci so povsod enaki; oni povsod prav nježno, ljubeznjivo in omikano izpodbujajo grešne narode k samospoznanju s šopki iz surovosti, neotesanosti, barbarstva in podobnih cvetic, kakoršnih obilo pridelujejo v vrtu svoje kulture. Ti grešniki pa so tako barbarsko barbarski, da na take vonjave celó kihajo.

Iz Trsta 28. sept. (Prestavljalec) dopisov in sploh člankov Vašega mnogocenjenega lista nisem jaz, ampak dopisnik „Triesterice“ neki g. Arko v Ljubljani. Naznanjam Vam to iz gotovega vira, da vidite, kako zeló se moti tukajšnji Vaš dopisnik.

G. H. Martelanc.

Iz Gorice 29. sept. G. G. — Tukaj je vse mirno in tiho; dijakov ni več. — Letošnji napredek slovenske